

Fietsen in duister en donker

Fietsforum 8 mei 2026

Anke Schelfaut – diensthoofd mobiliteit

Bonheiden

Straatverlichting in Bonheiden gaat weer vaker branden: "Meer licht en minder verbruik"

🕒 wo 22 apr.

Lier

Stad Lier gaat verlichting beperkt dimmen, de rest blijft aan: "Veiligheid staat voorop"

🕒 do 17 nov. 2022

Energieprijzen

Aalter gaat openbare verlichting 's avonds en 's nachts niet doven om energie te besparen

🕒 di 11 okt. 2022

Energieprijzen

Genk dooft 's nachts de ledverlichting langs gemeentewegen

🕒 vr 16 dec. 2022

Lokeren

Fietspad in Sint-Niklaas krijgt strook met fluoverf, bij gebrek aan verlichting

🕒 wo 27 mei. 2020

Hoeveel maanden in een jaar gaat de zon na 8u 's ochtends op in Gent ?

1. 3 maand
2. 4 maand
3. 5 maand

Dienst Mobiliteit | mobiliteit@oost-vlaanderen.be

Onderzoek naar tevredenheid van gebruikers Fietssnelwegen

Studie fietsen in het duister en donker

Dienst Mobiliteit | mobiliteit@oost-vlaanderen.be

UNIVERSITEIT
GENT

SWECO

 Provincie
Antwerpen

 Provincie
Limburg
L. van der Borght

 Provincie
Oost-Vlaanderen

 Provincie
VLAAMS-
BRABANT

 Provincie
west-vlaanderen
De Gennepoortse

NACHTELIJKE BUITEN- VERLICHTING

inspiratiegids
voor openbare
besturen

Studie fietsen in het duister en donker

Dienst Mobiliteit | mobiliteit@oost-vlaanderen.be

UNIVERSITEIT
GENT

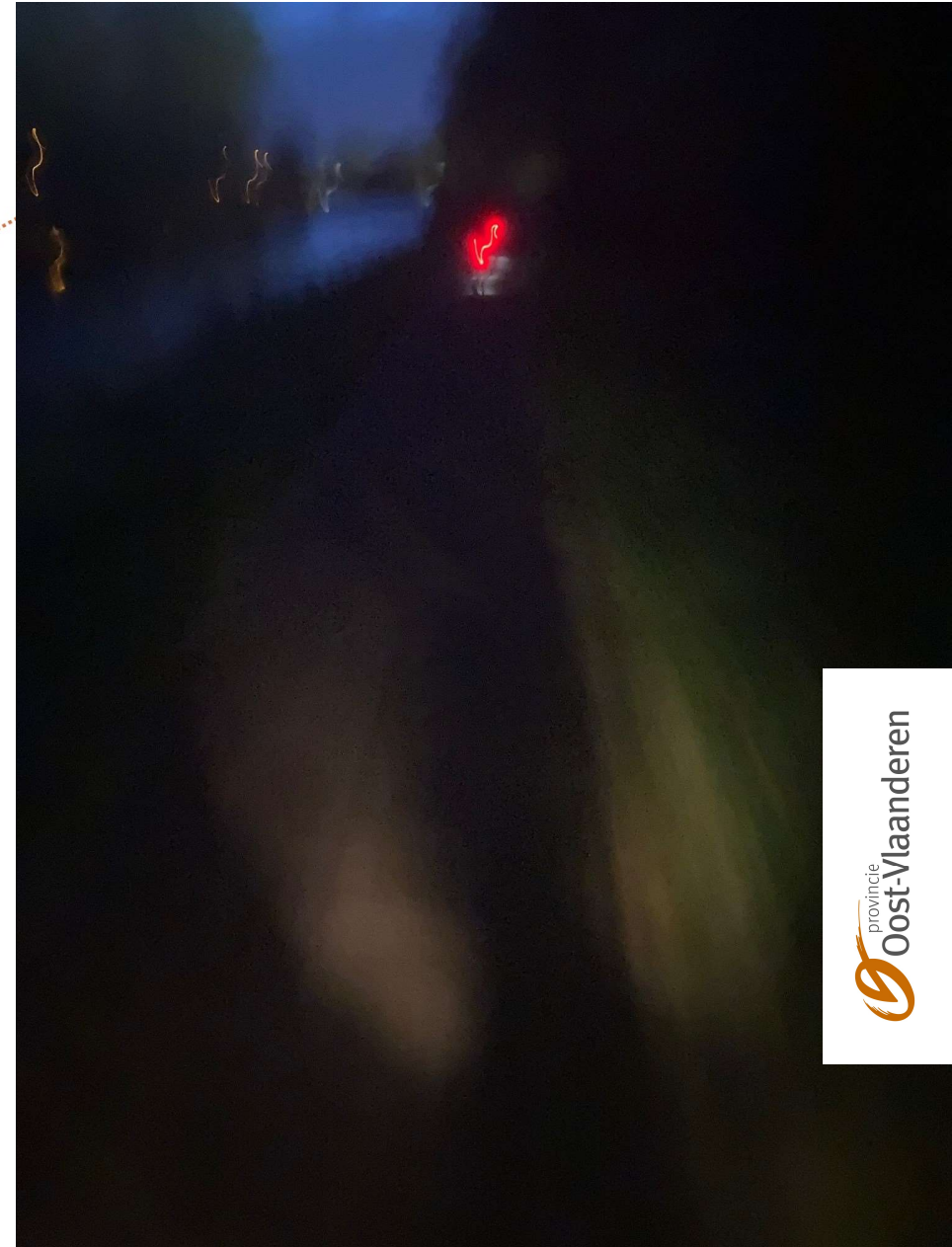
SWECO

provincie
Oost-Vlaanderen

- Focus op wie al fietst bij daglicht
 - 2000 deelnemers aan enquête
 - 26 deelnemers aan interviews
- Uitgevoerd in 2021 en 2022
- 7 tot 87 jaar, vooral tussen 30 en 65 jaar (76%)
- 51% vrouw – 48% man – 1% X
- 77% bachelor diploma of hoger
- Meerderheid (81%) woont in Oost-Vlaanderen
- **Vooral ervaren en frequente fietsers**

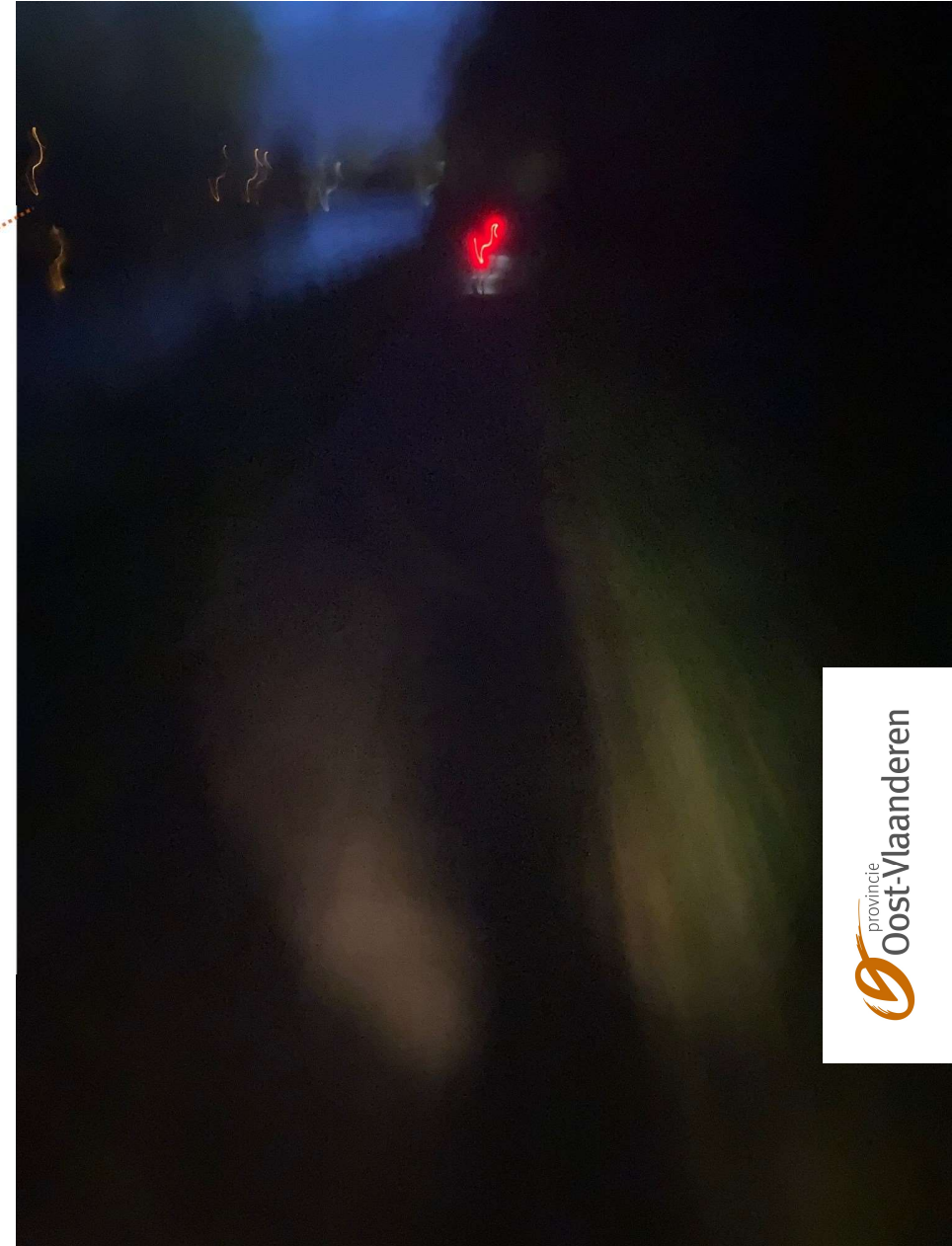
- Complex onderwerp (rationeel en irrationeel)
- Grote individuele variatie in verwachting, gedrag en behoefte

- Een gesprek voeren zonder ...
 - anekdotiek of persoonlijke verhalen
 - veronderstellingen en stereotiepen
- Eigen gedrag/inzichten overbrengen naar een bredere context of bevolkingsgroep

‘Een omgeving in het donker vind ik **niet uitnodigend**.
Ik fiets enkel uit noodzaak in het donker. Hetgeen een
omgeving toch iets meer uitnodigend maakt is een goede
infrastructuur.’

(Gent, vrouw, gepensioneerd, stadscentrum, gewone fiets)

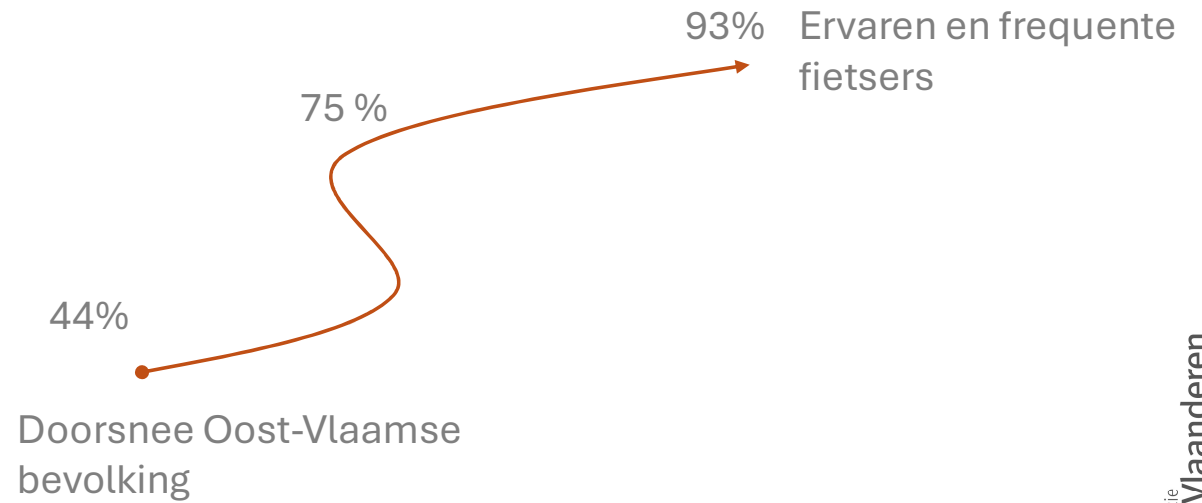

- Wordt er gefietst in duister en donker?
- Wat verandert er tussen daglicht en duister/donker?
- Welke elementen hebben de grootste invloed op onze keuzes?
- Waar zit het verschil of net niet tussen man en vrouw

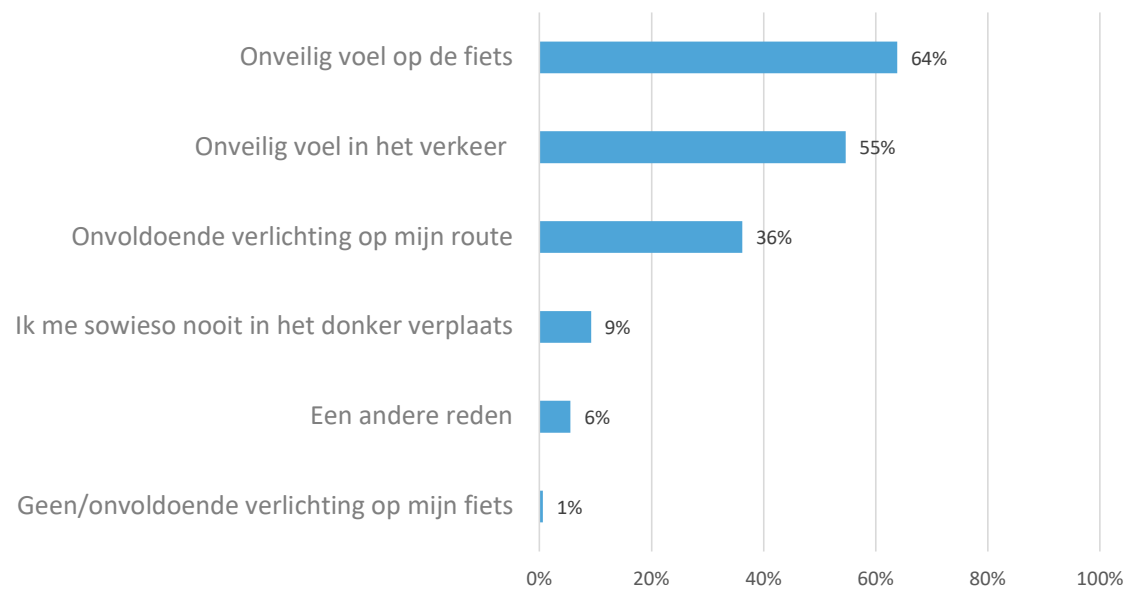
In welke mate wordt er gefietst in duister en donker?

Waarom fiets je niet in duister en donker?

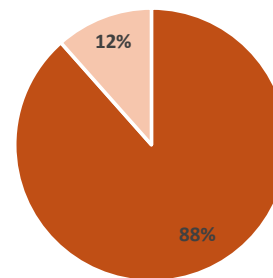
Alle respondenten

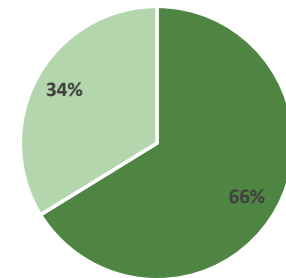
In welke mate past men zich aan?

vrouw

- Ja, past zijn gedrag en/of route aan
- Nee, doet geen aanpassingen

man

- Ja, past zijn gedrag en/of route aan
- Nee, doet geen aanpassingen

Wat verandert er tussen daglicht

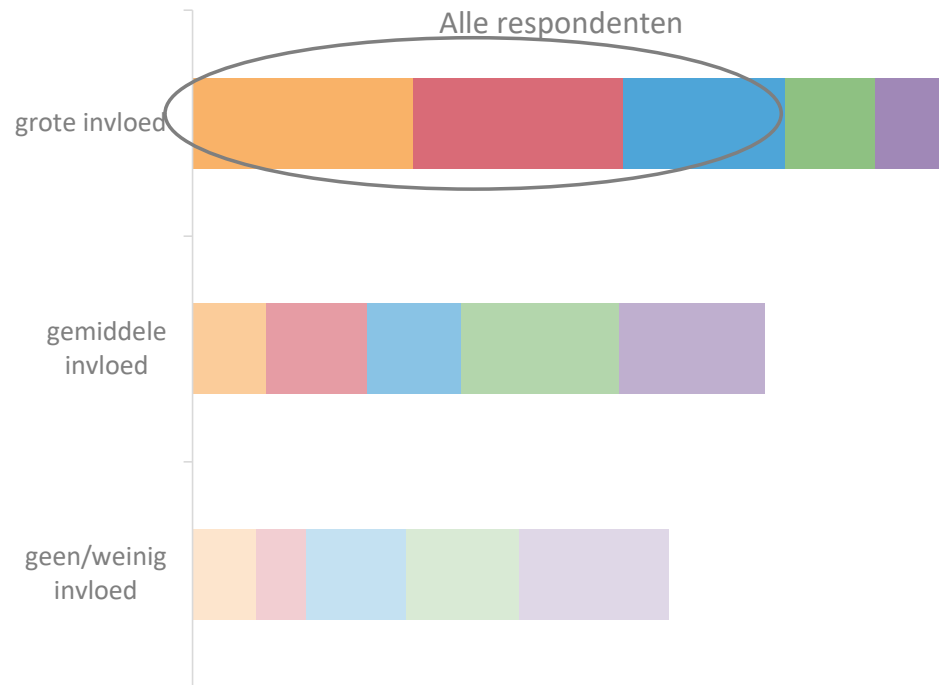
en duister/donker ?

Wat heeft een impact op de routekeuze ?

Verlichting Staat van het wegdek Omgeving Wegmarkeringen Obstkeltels of bochten die zicht wegnemen

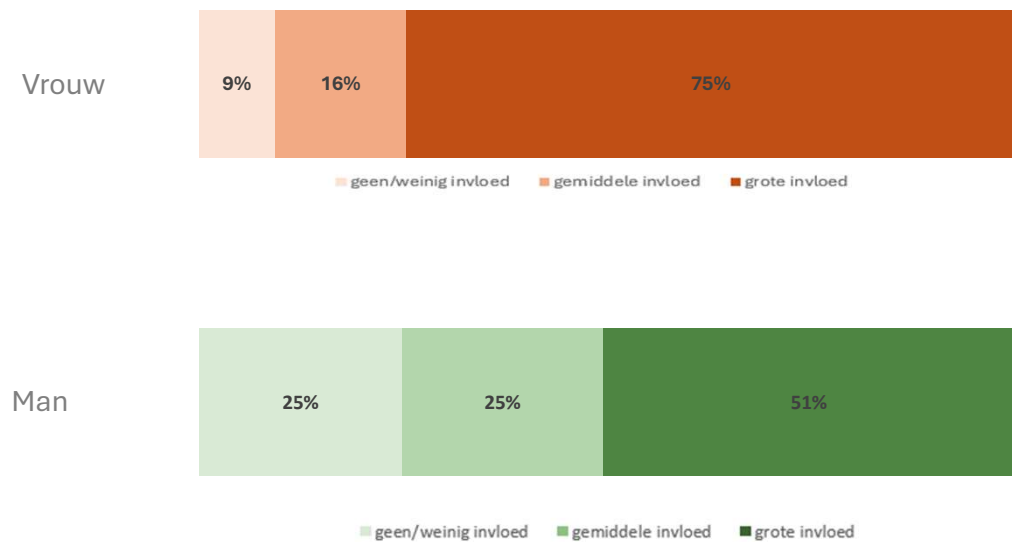
De infrastructuur, het ontwerp en het onderhoud

- Voor iedereen belangrijk.
- 'Enkel als er voldoende zicht is, je moet zien hoe de baan zal lopen, hoe de omgeving eruit ziet, wie er in de buurt aanwezig is. Bijkomend **nodigt** een **afgescheiden fietspad veel meer uit om in het donker te fietsen** omwille van de verkeersveiligheid' *(Lokeren, man, student, dorpskern, gewone fiets)*
- 'Het belangrijkste is een **goed, vlak wegdek**, gezien koersfiets gevoeliger is voor oneffenheden. Verlichting is ook zeer belangrijk, juist om dit wegdek goed te kunnen zien. Zelfs met goede eigen verlichting zie je het wegdek soms niet goed, vooral als je snel gaat.' *(Oosterzele, man, voltijds werkend, stadscentrum, koersfiets)*
- 'In het donker is het nog belangrijker dat het **wegdek in goede staat** is en dat je het wegdek goed ziet. De meest aangename route overdag is daarom niet altijd de meest aangename route in het donker.' *(Gent, man, werkend, stad, koersfiets)*
- '**Juist aangebrachte markeringen** zorgen voor **oriëntatie** en vermijden om in de kant te rijden. Ze geven op zich voldoende reflectie, maar deze is **soms onvoldoende bij regenweer of slijtage**.' *(Oosterzele, vrouw, student, buitengebied, elektrisch)*

Aspect **openbare verlichting**

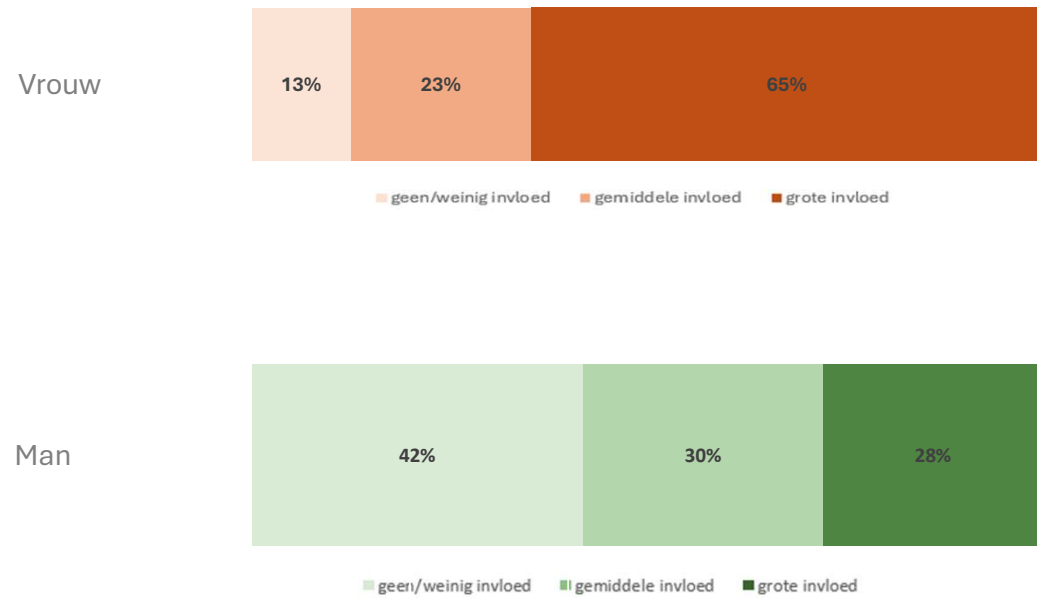
- Verlichting speelt een grote rol in de routekeuze bij mannen en vrouwen
- De invloed is nog groter bij vrouwen

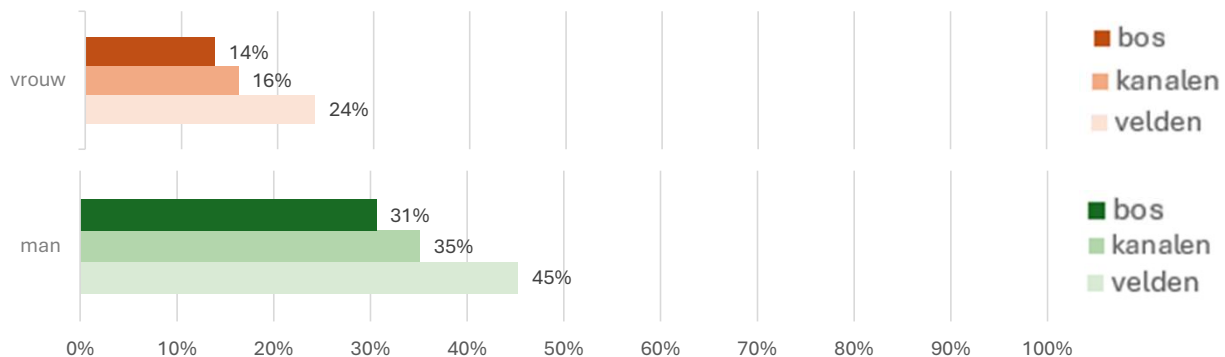
Aspect **omgeving**

- Vrouwen geven vaker aan dan mannen dat omgeving een grote invloed heeft

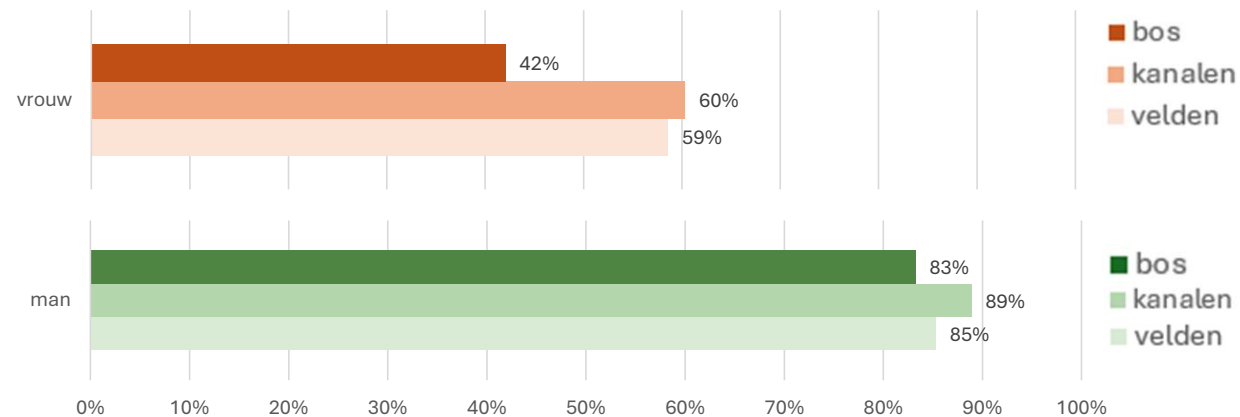

Bereidheid in combinatie met openbare verlichting

Zonder openbare verlichting

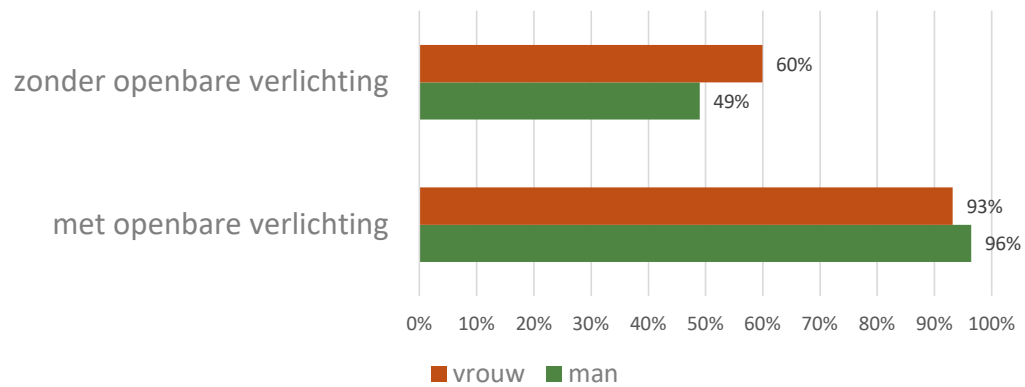
Met openbare verlichting

Bereidheid in combinatie met openbare verlichting

- Meer bereid in bebouwde omgeving om te fietsen zonder openbare verlichting

Bebouwde omgeving

Paradox openbare verlichting en natuurlijke omgeving

- Behoeftte of wens van de publieke opinie naar openbare verlichting is eigenlijk een vraag naar
... **zicht hebben op iets**
 1. Zicht op andere gebruikers
 2. Zicht op het wegdek
 3. Zicht op de route
 4. Zelf gezien worden
- afweging vanuit meerdere sectoren is nodig

Uit de diepte-interviews → begrip voor het ontbreken van openbare verlichting bij kwetsbare natuur als een alternatieve route verlicht is en de omrijdfactor beperkt blijft.

Storende elementen vs aantrekkelijke elementen

- Obstakels (paaltjes, middeleilanden, dieren,...)
 - Fietspaden in slechte staat (putten, takken, bladeren, wortelopdruk,...)
 - Verlaten routes
 - Ontbreken van openbare verlichting
 - Fietsers met slechte of verblindende verlichting
 - Aanliggende fietspaden
 - Tunnel (vrouw 53% - man 16%)
 - Druk autoverkeer
- ✓ Beperken van obstakels
 - ✓ Beter onderhoud en wegdek
 - ✓ Verbreden van fietspaden
 - ✓ Leven en sociale controle
 - ✓ Plaatsen van camera's
 - ✓ Plaatsen van vormen van openbare verlichting
 - ✓ Regulatie van fietslichten
 - ✓ Afgescheiden fietspaden

Interpretatie van het begrip *veiligheid*

- Veiligheid en onveiligheid
 - eerder objectief
 - Verkeersveiligheid, sociale veiligheid,...
- Veiligheidsgevoel en onveiligheidsgevoel
 - eerder subjectief
 - Verkeersveiligheidsgevoel, sociale veiligheidsgevoel,...

man

Beïnvloed door
elementen van
verkeersveiligheid

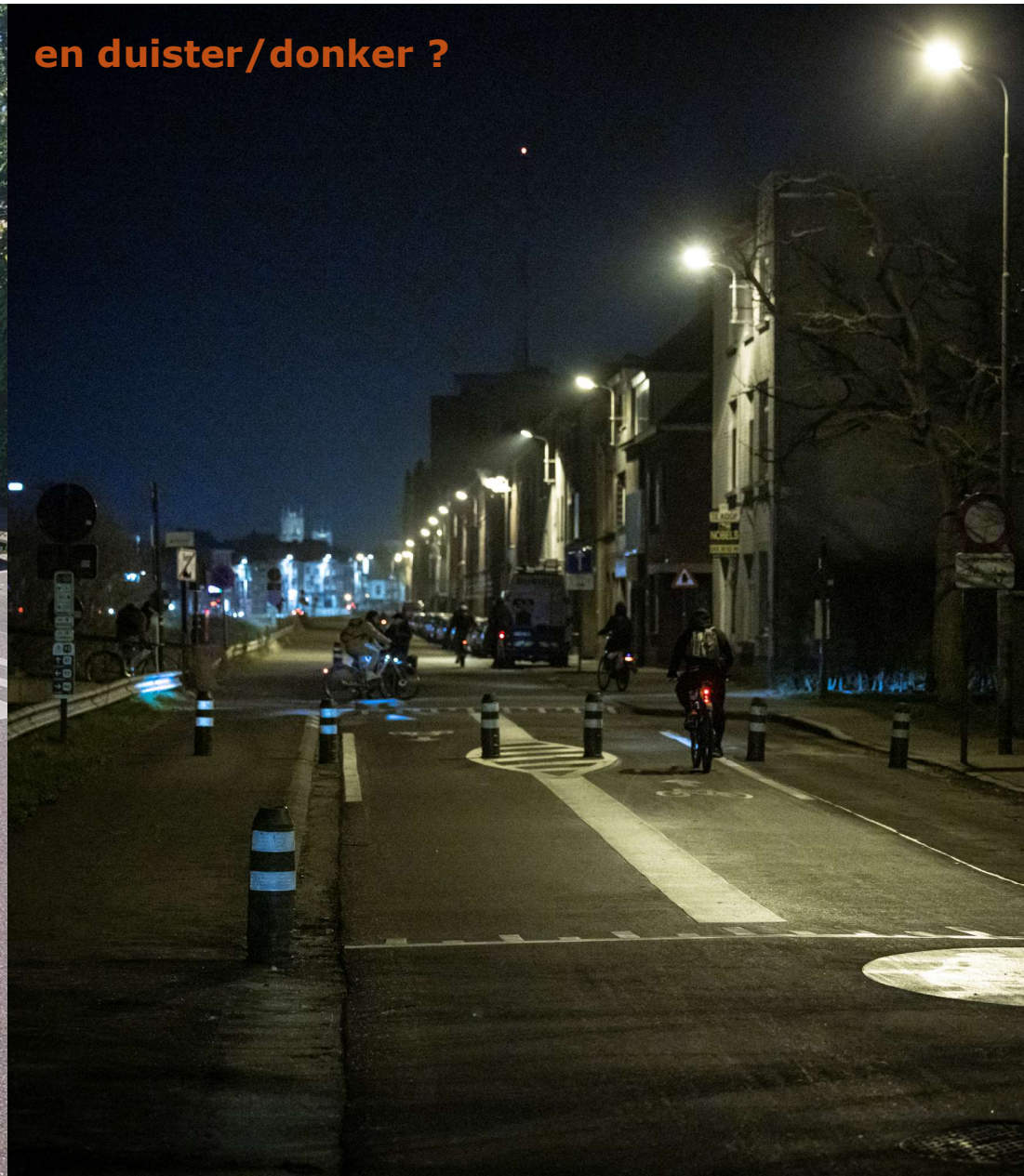
vrouw

Beïnvloed door
elementen van
sociale veiligheid

Wat verandert er tussen daglicht

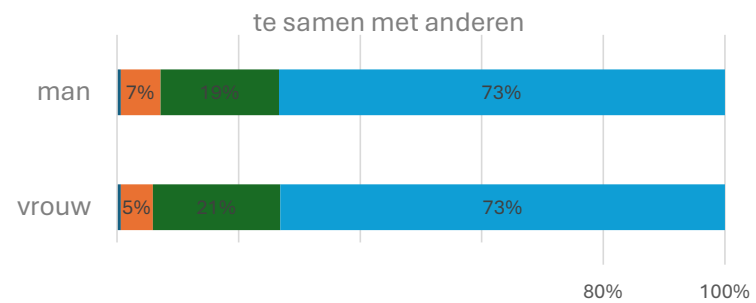
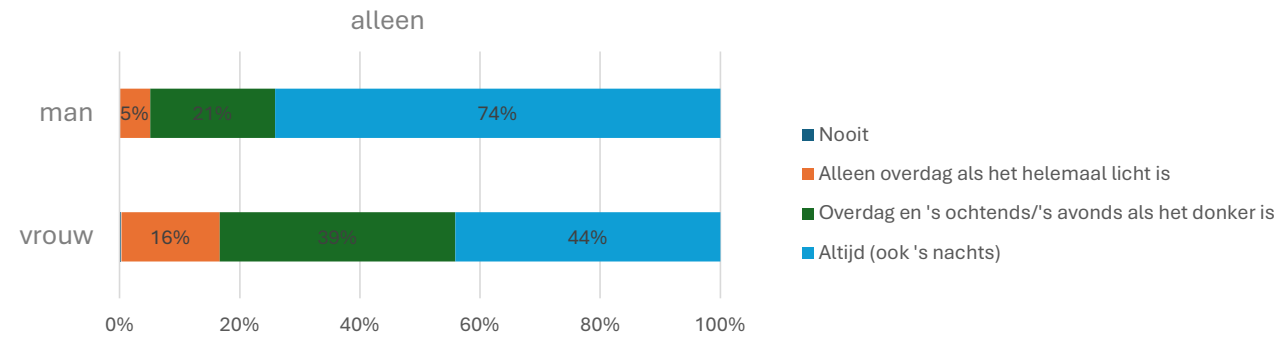

en duister/donker ?

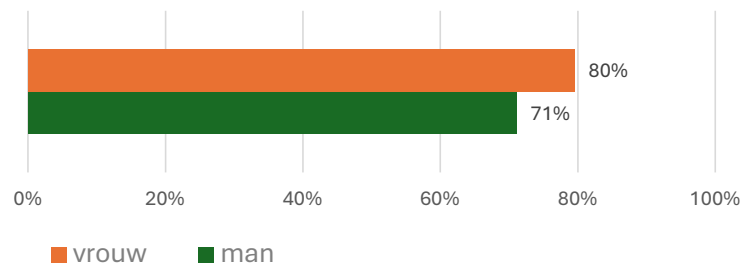

Veranderend gedrag – fietsen in gezelschap

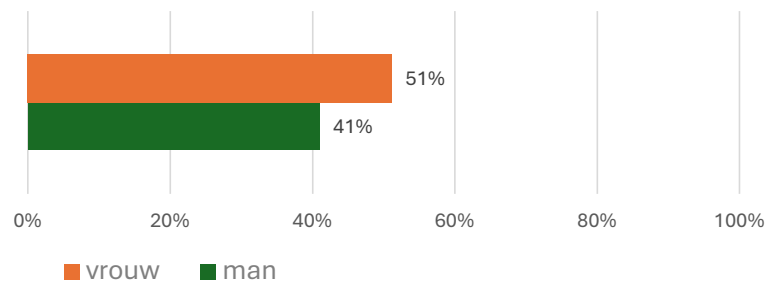

Veranderend gedrag - zichtbaarheid

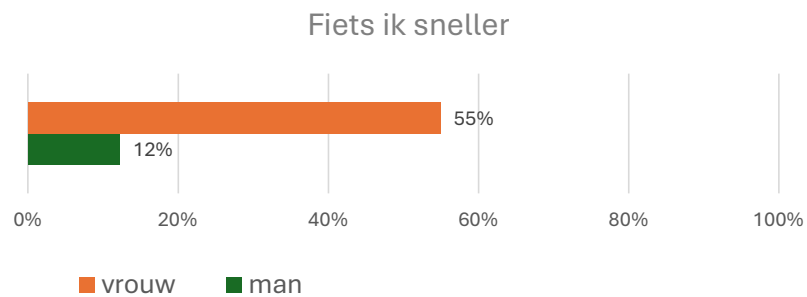
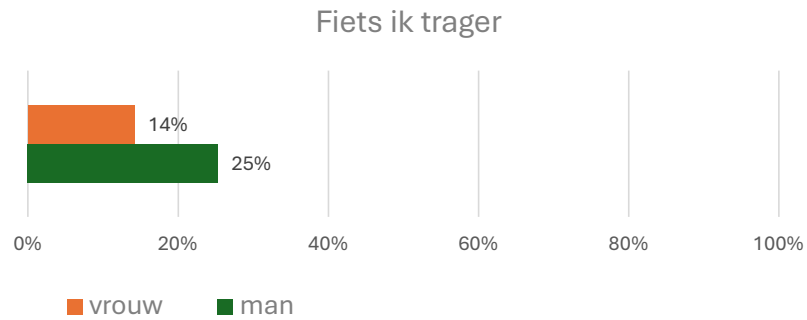
Maak ik mij extra zichtbaar
(fluohesje, extra verlichting,...)

Ben ik extra voorzichtig en let ik meer op

Veranderend gedrag – sneller én trager

*‘voelt zicht onveilig op een **route die donker en afgelegen is**, omwille van sociale onveiligheid en mogelijkheid dat er iemand in de bosjes loert. Hierdoor fiets ik **sneller** als ik mij onveilig voel.’ (Gent, man, werkend, stad, gewone fiets)*

Veranderend gedrag – nog veel meer

- Telefonisch contact houden onderweg
- Locatie delen
- Gsm bij de hand houden
- Geen muziek meer beluisteren
- Muziek aanzetten om me af te leiden

....

Studie fietsen in het duister en donker

Dienst Mobiliteit | mobiliteit@oost-vlaanderen.be

UNIVERSITEIT
GENT

SWECO

provincie
Oost-Vlaanderen

Complex, moeilijk en individueel

- Duister en donker ervaren we doorgaans anders dan daglicht. Het wordt als minder uitnodigend benoemd.
- Bij de groep ervaren fietsers blijft 93% fietsen. Dit zakt bij een doorsnee populatie naar 44 %.
- 4 op 5 past zich aan, op vele diverse manieren aan. Vrouwen passen zich vaker aan.

Studie fietsen in het duister en donker

Dienst Mobiliteit | mobiliteit@oost-vlaanderen.be

UNIVERSITEIT
GENT

SWECO

provincie
Oost-Vlaanderen

Complex, moeilijk en individueel

- Infrastructuur en onderhoud – openbare verlichting - omgeving
- Veiligheid en veiligheidsgevoel wordt op basis van gender anders ingevuld.

man

elementen van
verkeersveiligheid

vrouw

elementen van
sociale veiligheid

Studie fietsen in het duister en donker

Dienst Mobiliteit | mobiliteit@oost-vlaanderen.be

UNIVERSITEIT
GENT

SWECO

provincie
Oost-Vlaanderen

Een onderwerp vol contradicties om te begrijpen

'Voelt zich onveilig op een **route die donker en afgelegen** is, omwille van sociale onveiligheid en mogelijkheid dat er iemand in de bosjes loert. Hierdoor **fiets ik sneller** als ik mij onveilig voel.'

(Gent, man, werkend, stad, gewone fiets)

'Recent heb ik ook een speedpedelec gekocht, waardoor zichtbaarheid nog belangrijker is. Het is dan ook nog meer te vermijden om andere fietsen tegen te komen, waardoor bepaalde **drukkere routes te vermijden** zijn.'

(Gent, man, werkend, stad, elektrisch)

'Ik heb liever **een route waar meer auto's passeren**, zodat er altijd mensen in de buurt zijn.'

'Langs de gewestweg is het overdag te druk om te fietsen. In het donker is er **amper autoverkeer wat het om te fietsen veiliger maakt.**'

Studie fietsen in het duister en donker

Dienst Mobiliteit | mobiliteit@oost-vlaanderen.be

UNIVERSITEIT
GENT

| SWECO

provincie
Oost-Vlaanderen

Van begrijpen naar vertalen

1. Zicht op andere gebruikers
2. Zicht op het wegdek
3. Zicht op de route
4. Gezien worden

Ontwerpen met een donkere blik

Studie fietsen in het duister en donker

Dienst Mobiliteit | mobiliteit@oost-vlaanderen.be

UNIVERSITEIT
GENT

SWECO

provincie
Oost-Vlaanderen

Referenties

- A. Onderzoek naar tevredenheid fietswegen (2022-2023, Provincie Oost-Vlaanderen)
<https://oost-vlaanderen.be/wonen-en-leven/mobiliteit/studies-rond-mobiliteit.html>
- B. Studie fietsen in duister en donker (2021-2022, Provincie Oost-Vlaanderen)
<https://oost-vlaanderen.be/wonen-en-leven/mobiliteit/studies-rond-mobiliteit.html>
- C. Inspiratiegids nachtelijke buitenverlichting (2025, alle provincies)
<https://www.provincieantwerpen.be/nl/publicaties/inspiratiegids-nachtelijke-buitenverlichting>

Anke Schelfaut – dienst Mobiliteit
mobiliteit@oost-vlaanderen.be

Vragen?

Anke Schelfaut – dienst Mobiliteit
mobiliteit@oost-vlaanderen.be

